

There are no translations available.

Мозолевський Б.М.

Вчений, археолог

м. Київ, Україна

[Біографія](#)

Ірій

З часом, за скіфськими переказами, з'явилась у них народжена землею дівка... Зевс, злігшись із нею, призвів сина на ймення Скіф, який, перевершивши славою своїх попередників, назвав народ за своїм іменем скіфами. Серед нащадків цього царя були два брати, що відзначалися доблестю.

Одного із них звали Пал, а другого Нап.

Коли вони здійснили славні подвиги і розділили

між собою царство, за іменем кожного з них

назвались народи: один - палами, а другий - напами.

Діодор Сіцилійський *Там напеї, як свідчать, були знищені палеями...*

Пліній Старший

Могили, могили, могили - глибинний світ далекої і неповторної Скіфії... Місячної ночі і погідної днини, у зливи і заметілі стоять вони гордими пам'ятниками тим, що спорудили їх, а потім і самі поснули під ними. За матеріалами дослідження скіфських старожитностей, вченими відтворено соціально-економічні відносини, ідеологічні уявлення, політичну історію Скіфії. Але ж усі ті, кого ми розкопуємо, були колись не просто одиницями суспільства, а ще й живими людьми, що орали цю землю, пасли худобу, воювали, щось любили і когось ненавиділи. а Про що мріяли вони? Що вело їх крізь нетрі століть? І якщо всі вони пішли в землю, залишивши по собі тільки ці мовчазні могили, в чому ж тоді полягає сенс людського буття?

а

Коли при свічечці у глибокому підземеллі ножем і щіточкою воскрешаєш до нового життя - життя вже у науці - те, що зовсім недавно ще, з історичного огляду, було чиеюсь живою долею, не можеш не пройтися такими питаннями і не шукати відповіді на них. І тоді починаєш бачити, що, крім історичної інформації, всі ті рештки несуть ще якесь незбагненне світло людського духу, яке і тебе спонукає бути трішечки чистішим і добрішим, трішечки уважніше придивлятися до всього, що діється навкруг. І як мені, людині, що останньою вже бачить це світло, залишитися байдужим і не зробити спроби

перекласти його на людську мову? Так під час розкопок і народилася ця поема. Сюжет її умовно пов'язаний із боротьбою легендарних царів Пала і Напа, але оскільки вона складалася із розрізних витворів золотарства, що належали різним людям, ба навіть різним епохам, імена героїв рідко називаються в тексті - адже на місці кожного з них могла опинитися зовсім інша конкретна людина. Міг би опинитися і сам автор, коли б народився на дві з половиною тисячі літ раніше. Ось чому в поемі і так багато ліричних відступів. Вони - як живе відлуння у серці сучасника того, що діялося в сиву давнину, і вічне нагадування людині про її людський обов'язок на землі.

а

Звичайно, моє розуміння того далекого світу може видатися надто суб'єктивним. Але чи може бути по-іншому? Адже я - така сама людина, як і всі ті, що йшли на смерть із священною вірою у потойбічне життя, отже, так само, як і вони, можу помилятися. Але не помиляється тільки той, хто не шукає. Власне, вся історія людства - то тільки образна ілюстрація до діалектичного закону заперечення. Проте саме завдяки цьому закону і проявляється сутність людського буття. Пізнати його і перетворити згідно марксистсько-ленінських законів суспільного розвитку - в цьому і полягає наше з вами завдання.

Автор

□□□□□□□□□□ ПРОЛОГ

Сплять тумани срібнокрилі,
Тиша горнеться до тиші.
На Гаймановій Могилі
Не шелеснуть навіть миші.

Півні ще по селах спали,
Дика ружа в полі квітла.
Та нараз понад степами
Спалахнуло дивне світло.

Щось неначе розколось,

І з відлуннями глухими
Предковичний, віщий голос
Просочився із могили.

- Гу-гу-гу-у-у! - пішло луною.
- Го-го-го-о-о! - озвалось в тиші.
- Скільки весен наді мною
Небо зорі ці колише!

Чи світанки нахолі,
Чи вітри гудуть солоні,
Я гойдаю білі болі
У своєму чорнім лоні.

Двадцять три століття рало
Мої скиби не під'ємле.
Не могила я, а рана
На твоєму тілі, земле!

Крізь тумани срібнокрилі
Похилюся в полі колос.
На Гаймановій Могилі подає
Товста свій голос:

- Сестро, сестро сивочола,
Що робити в світі маєм?
Наші рани не з учора
- Не займай їх, не займай їх!

Не одні лиш ми з тобою
- Вся земля не спить ночами.
Світ потьмарився б від болю,
Спивши нашої печалі.

Задуши у серці стогін,
Погамуй стооку муку.
Може, яось перестоїмо.
- Та й замовкла. І ні звуку.

Крізь тумани срібнокрилі
Перший птах порушив тишу.
На Гаймановій Могилі
Полоз пас очима мишу.

ЧОРТОМЛИК

(Ліричний відступ)

Степ на світанку дихав полинами.
Вздовж лісосмуг клубочилась імла.
У Яблуневій балці між тернами
Пили два лосі воду з джерела.
Ще Чортомлик світився ковилою,
Переливався, сизий від роси.
І соняхи, неначе скіфські вої,
Чекали сонця, спершись на списи.
А вдалині чорнів кар'єрний ротор,
Підступно під'їдаючи поля.
Пусте село текло в кар'єр навпроти -
Приречена, рокована земля!..
В якому я столітті? Хто я? Де я?
Чого я вгруз, як пень, у ці горби?
На цьому боці - вольниця Атея,
А ген вже - хід залізної доби.
Я знаю, нам потрібні хліб і сало.
Щоб мати їх - потрібна ще руда.
Сама земля поводитьсь так само,
Коли нуртує зелень молода.
Я знаю, що колись отут на глині,
Знівелювавши ротора сліди,
Ще виростуть діброви тополіні,
А поміж ними зацвітуть сади.
Настане й день, коли в космічній леті
Ракета нас в нові світи помчить.
Але чогось не стане на планеті,
І щось оте - у кров мені кричить!
...Знесемо до музею, що любили,
Пронумеруєм, впишемо в кадастр.
А скіф Агей із сивої могили
Візьме та й щось найвище не віддасть.

І У ПІДЗЕМЕЛЛІ

А в могилі було темно,
Було холодно в могилі.
Тіні падали від свічки
І хитались на стіні.
Тільки ти з рудої глини
Простягала білі руки
І крізь всі свої століття
Посміхалася мені...

Він лежав поважно й грізно,
Упокорений навіки.
Вздвж руки - списи і стріли,
На губах його - печать.
І світилися печаллю
На лиці твоїм очниці,
Наливались німотою,
А здавалось, що кричать.
Чаші, келихи, ритони,
Казани, тарелі, глеки.
Двоє слуг йому годили,
Ще й рабиня молода.
Від свічок і від мовчання
Пахло ладаном в могилі.
І по стінах, наче миті,
Сиво капала вода.
Сонцесяйно, сонцелико
В золоті сяяла долівка -
Персні, гривні та обручки,
Дивна зброя і стрічки.
Що не платівка - то доля,
Що не перстень - то стражданид.
Через них переді мною
Розступалися віки.

ЛІРИЧНИЙ ВІДСТУП З МЕДУЗОЮ ГОРГОНОЮ

Скільки мрій в могилах смеркло,
Скільки дум у безвість кануло!
Я, Горгона, лиш безсмертна,
Я, що все зробила каменем.
Відійдіть і ви, охочі
Зазирнути в незбагненне:
Хто мені погляне в очі -
Скам'яніє коло мене...

II БОГ ПАПАИ, ПРАБАТЬКО СКІФІВ (Бронзове навершшя)

Хто спинився? - проходь, не чіпай!
Вовк з орлом осідлали віти.
Скіфський Зевс, громовержець

Папай Озирає сторони світу.

Віщим духом над ним первопах кружля,
Замінивши сонце в зеніті.
А під ним, наче жінка, тремтить земля
У жаданні солодкої миті.

І рвучи, наче кінь, золоту обротъ,
На чотири сторони світу З
асурмила його чоловіча плоть
Білим сіменем по оксамиту.

ЛІРИЧНИЙ ВІДСТУП НА БЕРЕЗІ ПОНТУ ЕВКСІНСЬКОГО

А море здавалося злим,
Котило хвилю високу,
А греки вино везли
У Скіфію карооку.
І світ був не світ, а огром,
І ранок ще снами снідав.
І що там, за тим бугром, -
Ніхто на землі ще не відав.

III МОЛОДА РАБИНЯ (Знак сонця у вигляді п'яти з'єднаних кілець)

Співучий глек блаватної води
Несу вузькою стежкою з долини.
Від китиць золотої лободи
Мої вже литки стали золотими.

Небавом сонце випурхне руде,
І плавні спалахнуть тієї миті.
П'ять жовтих кіл на плесо упаде,
Немов п'ять доль зійде на оксамиті.

Оце так хоч і з дому не виходь,
Нема коли і сонцю помолиться.
Чотири доньки пану дав Господь,
А я одна їм нянька і служниця.

У панночок - сережки золоті,
По гривеньці у кожної на шиї.
Ще й пан велів - сьогодні знаки ті,
П'ять кіл, п'ять сонць,
на сукні їм нашію.

Хай трохи побурчить спросоння пан,
Скажу: не згорите - не зайнялося.
Піду у степ, знайду в траві тюльпан
Й усім на зло прикрашу ним волосся.

Ще й так кажу, коли сварлива пані
Мене про знак той сонячний пита:
Чотири кола - панночки погані,
А п'яте - їхня нянька золота.

ЛІРИЧНИЙ ВІДСТУП ІЗ ЗОЛОТОЮ ГРИВНОЮ

Вечірній пруг - як скіфська гривна шийна
Із оленем на золотім пруту.
Озвись мені, як зацвіте шипшина, -
Я сам в тобі тим цвітом зацвіту.

Віки зітхають із могильних штолень.
Віки мені гукають: «О-го-го-о-о!»
А я і сам стою, як скіфський олень,
І все чекаю голосу твого.

Озвись мені! У тузі терпнуть руки,
І сизий дим встає із ковили.
І в мене вже націлені всі луки
Всіх поколінь, що степом протекли.

Конає обрїй. Ніч запорошила
Гірку сльозу мені в моїм очу.
Озвись мені, як зацвіте шипшина, -
Я три життя за згук той заплачу.

IV
СТАРИЙ СЛУГА
(Малюнок на чаші,
де зображено п'яного скіфа, що розмовляє з гускою)

Ти думаєш, гуско, я п'яний?
А я просто дід конопляний!

І жаль мені, сивому, гуски,
Та цар вимагає закуски.

Гадав, що продам оце гуску
Та спроможусь бабі на хустку.

Аж тут посіпаки недремні -
Неси, кажуть, гуску цареві!

Щоб йому вже тріснуло гузно,
Як мені нести тебе, гуско!

Щоб йому до світа не встати,
Як на наші зариться лати!

Ой, щось на шляху стало грузько, -
Мабуть, я того-таки, гуско!

Мабуть, перетой трохи, сіра, -
Коли б знову баба не біла.

А ти не жалій мене, гуско, -
Що-небудь придумаєм хутко!

Я таки й не втрачу нічого,
Бо і сам украв тебе вчора.

ЛІРИЧНИЙ ВІДСТУП НАД КЕНОТАФОМ В КУРГАНІ ДРАНА КОХТА

Я до чарки був мастак,
Полюбляв загули!
Проводжали мене так -
Поховать забули!

У степу стоїть курган,
Зеленіє тирса.
Місяць, наче ятаган,
Над курганом звівся.

А в могилі - ні чопа, -
Чисте інтермеццо!

Хтось мене як розкопа - За живїт візьметься!

V
АРГІМПАСА,
БОГІНЯ КОХАННЯ

Місяць в травах росяних купався,
До зірок тяглася ковила.
Скіфська Афродіта - Аргімпаса -
Степом зачарованим ішла.
І по тих галявах, де ступали
Її ноги, теплі і живі,
До схід сонця сходили тюльпани
І горіли кров'ю по траві.
А о тій порі, пославши свитки
І забувши січі навісні,
Скіфи спали по своїх кибитках,
Суджених голублячи вві сні.
Тільки одному всю ніч не спалося.
Він під зорі вийшов і затерп:
Скіфська Афродіта - Аргімпаса -
Дивним сяйвом осявала степ.
Йшла вона крізь ніч по чистих росах,
Місяцем пронизана до дна.
У рудім розпущенім волоссі
Розцвітала квітка неземна.
Та коли їх погляди зустрілись,
Тишину розкраяв довгий зойк.
Скіф відчув, як в серце входять стріли,
І звалився навznak на пісок...
Підійшла і сіла коло нього.
Гладила холонуче чоло.
І нічого зовсім неземного
У її зіницях не було.
Дивувалась: чом же він загинув?
Це і нам сьогодні невтямки...
Не ходила б краще ти, богине,
Там, де таборують парубки.

ЛІРИЧНИЙ ВІДСТУП
ДО МОЄЇ МАЛЕНЬКОЇ ПРИЯТЕЛЬКИ МАРИСІ

Не барися, Марисю, -
Поки день не дотлів,

Підем з дядьком Борисом
Зустрічать журавлів.
У степу на могилі
Під веселе «курли»
Раптом скіфські богині
Повиходять з імлі.
Затремтять і розстелиться
Білий цвіт по землі!..
Що для тебе веселики,
А мені - журавлі.
А мені то не міфи -
В серці грониться страх:
Справді птиці - чи скіфи
Пломенять на вітрах?
Із далекого вирію
Повертають назад
У країну, що вимріяв
Їхній сивий вожак!..
Підростає же, Марисю,
І до сонця злітай.
І живи, і борися,
І усе пам'ятай.
Будуть весни, і літо,
І вітри голубі.
Луки чистого цвіту
Ще топтати тобі.
Ще за всім тим постелиться
Біле вруно зими.
Вийдуть люди: веселики!
Та й сахнуться: то ж ми.

VI

ВЕРШНИКИ

(Зображення на золотих

□ платівках із Куль-Оби)

Хлопці, підніmemo чаші з кумисом!
Хай не затупляться стріл наших вістря!
Наша дорога - до Танаїса,
Берегом Понту - і далі до Істра!

Годі сидіти і бавити дочок!
Годі ганятися степом за гускою!
Наче калюжу, сам Понт перескочимо,
Світ за собою залишимо пусткою!

Годі блощиць годувать на канапах -
Ще ж наша сила не підупала!
Хай мудреці залишаються з Напом -
Хочемо Пала! Хочемо Пала!

**КОЛИСКОВА СИПОВІ
В НАМЕТІ
ПІД ГАЙМАНОВОЮ МОГИЛОЮ
(Ліричний відступ)**

Спи, мій хлопчику, засни,
Ходять полем білі сні.
Ще й маленьке Соненя
Йде за ними і куня.

Зупинився білий Сон
І сказав: - Я патисон! -
А чого він патисон?
Щось привиділось крізь сон.

Спи, мій синку, тихо-тихо,
Ген іде стара Сониха.
Біла вовняна коса
Нижче пояса звиса.

Сон лягає на стерню,
Соненя кладе на ню.
Каже сину: - Лю-лі, лю...
Засинай, бо я вже сплю...

Вже й Сониху сон бере,
Сорочки вона пере -
Сону-сину, батьку Сну...
- Ой, рятуйте, бо засну!

Оступилася - та в став,
Аж туман над ставом встав!
Встав - і сиві сні пасе.
Ти заснув? Ну от і все.

**VII
ПЕРЕГОВОРИ ПАЛА І НАПА
(Зображення на чаші**

із Гайманової Могили)

Пал:

І ти цар - і я цар,
Через те і шана.
Злотом шитий брацар,
Кунтуші в басанах.

І ти муж - і я муж,
Лицарі, не парії.
І ти дуж - і я дуж,
Мало чи не Дарії.

І ти скіф - і я скіф,
Світ наш посполитий.
Тож бере мене сміх -
Що нам ще ділити?

Вип'єм краще вина
За своє лицарство!
Наша віра одна,
Тож одне і царство!

Нап:

І ти цар - і я цар,
Тож устигнем випити.
В міднім сьайві брейцар
Не гирлиги - скіпетри...

І ти муж - і я муж,
Виняньчені січами.
І ти дуж - і я дуж
Батьківськими звичаями.

І ти скіф - і я скіф,
Від Папая іже.
Та твоя земля до сих,
А від сих-о - ні вже!

Буде бій - нарівні
Станемо до бою.
Та не світить мені
Бути під тобою!

Хитрування ж тут преч,
Царю, не годиться!

Щось при цьому по меч
Тягнеться правиця.

ЛІРИЧНИЙ ВІДСТУП ПЕРЕД СВІТАНКОМ

Світає, і небо поволі згаса.
Круг місяця тоншає срібний серпанок.
Не знаю, в степу спалахнула роса
Чи синьо засяяли очі скіф'янок.
Ще мак над могилою криком горів,
І слався туман, ніби саван печальний.
Мов білі черниці, при світлі зорі
Хилились в молитві мальовані мальви.
Що ти для мене готуєш, мій дню?
Чим розплачуся за зустріч з тобою?
Золотом скіфським? Двигінням вогню?
Чи долею, може? Чи, може, - собою?

VIII БИТВА ПІСЛЯ ПЕРЕГОВОРІВ (Сцена на золотому Солоському гребені)

Мій кінь упав, і ворог наді мною, -
Ні щит не захистить вже, ні кинджал...
Сам рідний брат, підкравшись стороною,
Ціну своєму слову показав.

Злилося все у скреготі сталевім,
До неба зойк встає на толоці.
Від жаху поховались навіть леви,
Зіщулившись до розмірів зайців.

Століття промайнули чи година? -
Не буде ні століть вже, ні годин.
Ми полягли, не ставши на коліна,
І ось іду на ворога один.

І він уже заніс холодне жало,
Та, перш ніж в серце вцілити мені,
Хай сп'є і він жаги мого кинджала,
Криваво захрипівши на коні...

За ним спішить розлючена підмога,
Мені привіт готує з-під щита.
А я один. Та ще зіниця бога.
Та ще моя священна правота.

ЛІРИЧНИЙ ВІДСТУП ПРО СКІФСЬКИЙ СТЕП

На Перекоп, тамуючи громи,
Вітрила хмар спливають під вітрами.
Черлений захід сизими крильми
Розплескує по балках сизі трави.

Тройзіллям, полинами, чебрецем
Цвіте твій день, розчахнутий, мов брама.
Як я люблю сумне твоє лице,
Безжально переоране ярами,

Мій рідний степе в золоті яворів!
Де і вночі пізнаю камінь кожний.
І запах трав, і пил твоїх доріг
Вдихаю в себе глибоко й тривожно.

І мить - як вік, і світла кожна п'ядь,
І обрій дивним сяйвом осіяний.
І хмари, наче лебеді, летять,
Ламають білі крила об кургани.

ІХ НА ПОЛІ БОЮ (Золоті платівки із зображенням мух)

Лежу один в долині серед ночі.
Холоне тіло, покидає дух.
Лиш мухи золоті летять ув очі -
Навіщо стільки цих огидних мух?

У серці спис тужавіє від болю.
В очах якась непевна каламуть.
Лежать мої товариші по полю,
І ворони зіниці їм клюють.

Все скінчено. Нас хитрістю здолали.

Ми прямо йшли, а ворог манівцем.
Навколо тільки коників хорали
Та біла смерть з поораним лицем.

Чи так воно збулося, як гадалось?
Палали в думках серце і чоло...
Відмарилось. Відснилось. Відгойдалось.
Спливло, неначе й зовсім не було.

Були - дитинство, мати, батьківщина.
Кохання стрілось, щире і хмільне...
Чого це стільки мух перед очима?!
О, так, я не сказав про головне!

Ще - честь була. Окрилено, священно
Ми гідністю сповнялися ущерть,
Її несли крізь бій ми, мов знамено.
Вона із нами... Бідна наша честь!

Ні, ні, не те... Простіть мене... це мухи...
Коли б судилось знов почать життя,
Я знов пройшов би всі тортури й муки,
Щоб воскресити край свій з небуття.

Нас мало, і не в зброї наша сила.
Нам наша правда вища всіх щедрот,
Допоки гідність нас не полишила,
Допоки не загине й наш народ.

Над мареннями нашими і снами,
Із наших ран, і крові, і ганьби
В нові світи ми проростем синами,
Змужнілими стократ для боротьби.

Шануйте їх, лелійте їхню вроду!
Кохані наші! Нас – не підвести.
Крім гідності своєї і народу
Нам нічого синам заповісти.

Вони зведуться, сильні нашим духом,
І зайдам губи скривить переляк.
І зорі, зорі, зорі, а не мухи
Усіють їхній нездоланий шлях.

КАЯЛА

(Ліричний відступ на Калці)

Сумна, мов скаламучена, Каяла
Із воїнством порубаним на дні,
Душа моєї Скіфії стояла
І гірко посміхалася мені.

Немов не посміхалась, а зітхала,
Бо там, де вік двадцятий пророста,
Вже бачила і чорну тіль Дахау,
І Хіросіми спечені уста.

І площі, де вестимуть нас на плаху,
Як виноград, пускатимуть під прес.
Від Палових побоїщ до ГУЛагу
Проляже знаменитий наш прогрес.

І степ кричав, і пінилась Каяла,
І сумно серед сірих кураїв
Край Скіфи моя душа стояла,
Покраяна тим криком до країв.

Х

ВЕСІЛЬНА ПІСНЯ

**(Золота оздоба у вигляді качечки
із амфоровидною підвіскою у дзьобі)**

Ой летіла качечка на схід сонечка,
Була в мамі Опія - любя донечка.

Ой летіла качечка, квітло зіллячко,
Несла в дзьобі амфору на весіллячко.

А вже ж те весіллячко плачем линуло -
Повінчалась Опія з домовиною.

Як упав милий в битвоньці, взяли силою,
Задушили, юною, над могилою.

Туга коса чорная. Білі грудоньки.
Чого ж тепер плакати, добрі людоньки?

А щоб не подумала, що не добрі-бо, -
У віночок качечку тобі зробимо...

Золотая качечка, в дзьобі амфора.
А із тихих вуст її кривця капала.

СКІФСЬКЕ ЗОЛОТО
(Ліричний відступ до коханої)
(За Б. Філіповим)

Коли і я за караваном
Піду, згорнувши днів сувій,
Я скіфським золотом курганним
Залишусь в пам'яті твоїй.

Не зви мене, не бий на сполох,
Не витрачай себе в журбі.
Можливо, інший археолог
В житті зустрінеться тобі.

Він сум в очах твоїх розтопить,
І ти промовиш тихо: «Мій!..»
Не дозволяй йому розкопок
В душі і пам'яті твоїй...

XI
ОПІЯ
(Золотий медальйон у формі
сльози із зображенням
дівочого обличчя на ньому)

Мій гіркий свавільцю коханий!
Вже тебе сльоза та не зганить.

Не моя то мука висока -
То ти сам зронив мене з ока.

Чого ж ти мене не голубиш?
Чи над мене смерть свою любиш?

Нащо ж було, милий, по згину
Брати і мене в домовину?

Я б за тебе бога молила,
В сліди твої слізеньки лила!

А тепер і плакати не можу -
Сама на сльозі твоїй сходжу...

ЛІРИЧНИЙ ВІДСТУП ІЗ СКІФСЬКИМИ ЧЕРЕПАМИ

Лягає пил опісля перед.
Виходить зірка золота.
І ти, піднівши скіфський череп,
Ідеш стежиною в житах.

Той скіф був, певно, мужнім воєн,
Він звідав січі і вогонь.
А по ночах край балки тої
Чекала суджена його.

Він був їй вірним нареченим,
Він у походах нею снів...
І я услід скіф'янки череп
Несу розгублено за ним.

Яка в житті їм слалась нива?
Що їм світилося в імлі?
Вони своє земне, можливо,
Не долюбили на землі.

А ми прийшли тепер натомість,
Мов їхній промінь з даліни.
Над нами встала невідомість,
І ось, як віщий знак, - вони...

Прости мені твої печалі.
За все, що нам іще пройти,
Давай вночі їх обвінчаєм
На всі часи і всі світи!

Хай степ заплаче сяйвом білим
І ніч галактиками пробасить,
Коли хтось інший із могили
Нас теж з тобою воскресить...

XII МОЛОДИЙ СЛУГА

**(Поховання,
пальці правиці якого
вп'ялися в долівку могили)**

Не у шалі атак -
Кинутий на глину,
Ні за мідний п'ятак
Під землею гину...

Красно вдячний за честь! -
Он чим окошилось...
Що було і що єсть -
На землі лишилось.

Не іти вже на рать,
Веснами не снити.
Щоб вам так царювать,
Як мені тут гнити!

**МЛИН
(Ліричний відступ
на Хоминій Могилі)**

Жив та був скіф Хома,
До звитяг неситий.
Як насіла чума,
Та й пішла косити.
А дівчина Хомина
Поїхала до млина.
Вертається із млина,
А Хоми уже й нема...
Й треба ж статись тому:
Від чуми не згинув -
Стріли турки Хому,
Козака з Чигрина.
А дівчина Хомина
Поїхала до млина.
Вертається із млина,
А Хоми уже й нема...
Землю дід мій любив,
Мав комори повні.
Але й він заробив,
Як Хома на вовні.
А дівчина Хомина
Поїхала до млина.

Вертається із млина -
Мого діда вже й нема...
Я іще на коні,
В світ лечу великий.
Ще не скоро мені
Гратимуть музики!
А дівчина Хомина
Поїхала до млина...

XIII

ВІДПОВІДЬ НАПА

**(Золоті бляхи із зображенням
двох левів, що стоять один проти одного
на задніх лапах)**

Не вб'ють уже ні докір ваш, ні відчай,
І навіть туга мовчки обмине.
Не я вбивав! Убив вас дикий звичай,
Який підтяв, до речі, і мене, -

Не я ж обрав-бо людству шлях війни,
Розмежувавши світ на «ми» й «вони»?..

Усе мине, знання лиш перебуде.
А доля що? Вона сліпа, німа.
Смертями поколінь сплатили люди,
Щоб зрозуміть, що тут життя - нема.

Всьому свій час, всьому жорстока міра.
Спіраль життя до дивного проста.
У всякій вірі є своя зневіра,
А із невіри - віра пророста.
Напружено, розгвинчено, сталеве
Встає життя, мов істина сама.
Неначе два сталевом'язих леви,
Зійшлись в двобої світло і пільма.

Хто ми? Куди? Що вродить наша нива?
Кінцевої не знаємо мети.
Наш день земний короткий, наче сниво, -
Чи ж смертному безсмертне досягти?

Але тому, що в муках і зневірі
Наш поступ хтось продовжить на землі, -
"Не вмерли ми! - лиш відлетіли в ірїй,

Неначе вересневі журавлі.

Хтось прийде в світ, збере, і зрешетує,
Й посіє знов, і кровію полле.
Ви думаєте, щастя він скуштує?
Він нашу муку до кінця доп'є!

З усіх смертей - святково й нешаблонно,
З усіх болінь, немов найвищий суд,
Зійде колись одне-єдине СЛОВО!
І цього досить. Бо у цьому - суть.

ЛИСТИ У ВІЧНІСТЬ (За М. Цвѣтаєвою)

Із надр і на віти - рисями!
Із надр і на вітер - свистами!

Гусиним пером писані?
Та це ж бо стріла скіфська!

Крицеве крило грифове,
Остання п'їтьма - Скіфіє!

Сусїде, спішити нічого!
Куди? Коли верст - тисячі.

У в обмін стрілою стрічною
Коли-небудь - там - спїшемся!

Велика-велика й тихая
Мїж мною й тобою - Скіфія...

Тож спи, мій коханий, любий мій
Сірїйцю, обнявши смертоньку.
Якими заглушиш лютнями

Її - не для вух смертного?

(Чи й вашими мїрять втіхами?!)
Епічний розгін - Скіфїї!

XIV ВІВЦІ

(Уривок золотого окуття)

Хто там - вовк, орли, шакали?
Мчать, на вітрі розпростерті!
Від загибелі тікали -
Опинилися в безсмерті.

Жах скипає злоторунно,
В кільцях світиться при боці.
На губах - пекучий трунок,
Золота сльоза ув оці.

Воля з розпачем зітнулась,
Мов струна відбилась в деку.
А одна ще й озирнулась -
Вухом ловить небезпеку.

Не втекти вже, биті карти!
Метроном рахує миті...
Зачекайте, зачекайте! -
У віках ви вже відбиті.

**ХОР ПРО ДЕДАЛА ТА ІКАРА
(Замість ліричного відступу)**

А були ж на світі Дедаяи -
Світ перевернути гадали!

І були на світі Ікари -
Аж під сонцем щастя шукали.

їх нема. Та нині і прісно
Лине про звиягу їх пісня.

Ще ж Дедая мав учня. Так сталось,
Перевершив учень Дедала.

Вже тепер великий учитель
Мав у нього справі учитись.

Сильного терпіти незручно -
Вбив Дедал від задрощів учня.

Звів на крила сина Ікара -
Смерть того під сонцем спіткала...

Що ж бо наробив ти, Дедале? -
З учнем ми пішли б іще далі.

Може, ще б до нашої ери
Мчали до зірок піонери.

Що ж бо наробив ти, Ікаре? -
Оце ж разом степом блукали.

І казали б заспані лежні:
- Ачиш, як живуть обережні?

Тільки цур вам всім, недоріки!
Не учіть, як жити, великих!

Аби ви цим світом рядили,
Ми б у шкурах досі ходили.

Слава вам, звитяжцям затятим,
Що крізь помилки і крізь втрати

Всім життям і смертю нас вчили
Крила відчувать за плечима.

Тож нехай від роду й до роду
Пісня славить мужніх породу!

Тих же, що здалися без бою,
Пам'ять затаврує ганьбою.

XV

ГЕРРИ

Г е р о д о т

Життя і смерті спивши щедрий келих,
Усі літа спаливши на вогні,
Я скіфський цар, лежу в дніпровських Геррах.
І стугонять століття по мені.

Колись цю річку звали Бористеном,
А Скіфією - всі оці краї.
Як пахли по степах тоді нестерпно
Кочівками осінні кураї!..

Гай-гай!.. Все так. Колись я був тут юним.

Ходив на бій. Поїв коня з ріки.
Мов сон, пройшли сармати, готи, гунни,
Авари, печеніги, кипчаки.

Чиї тепер там кроки землю будять?
Яка зійшла над обрієм доба?
Я міцно сплю, тримаючи на грудях
Тяжінь високовольтного стовпа.

Над ним гудуть громи в сталевих струнах,
Під ними крає землю чересло.
Крізь мене йдуть в світи пекельні струми,
Чоло ж моє колоссям проросло.

І хай сівач з блакитними очима
Ще тричі вищих обширів сягне -
Це наша з вами спільна Батьківщина,
Бо як ви з неї вирвете мене?

Бо хто вам майбуття з минулим зв'яже
І хто навчить любити ці кряжі,

Коли і він зі мною поруч ляже,
Три кроки не дійшовши до межі?

А гуси знов гелґочуть на озерах,
І пахнуть медом плавні навесні!..
Я скіфський цар, похований у Геррах, -
Мій спис, і меч, і кінь мій при мені.

ЛІРИЧНИЙ ВІДСТУП З ГОРИЦВІТОМ

Століття кров'ю сходили в гонитві,
Як хвилі, розбивались об причал.
А в Балці Яблуневій цвів орицвіт -
Так божевільно цвів, немов кричав!

Чи то вогонь розсипало світило?
Чи мрії запалали з ковили?
А чи земля свічки свої світила
Над тими, що у неї полягли?

XVI

ГОЛОС ІЗ ТОВСТОЇ МОГИЛИ

Змієнога богине, дочка Бористену,
володарко скіфів;
Батько скіфів Папаю і ти, Іданфірсе,
вельможний наш царю!
Розверзається твердь,
наді мною вогні смолоскипів,-
Воскресаю! Ви чуєте? Воскресаю!
Дивні зубри залізні могили беруть на таран.
Ніжні руки мене піднімають із глини і тліну.
При мені тільки меч мій та іще золота пектораль, -
Що розкажуть вони цим прийдешнім
новим поколінням?
Я не стану пояснювать - склад за складом
нехай прочитають самі,
Як ішли ми крізь ніч
до своєї найвищої істини -
По нарузі, по злиднях, по війні, по чумі, -
Але душі нетлінні над світом
проносили чистими.
Змієнога богине, дочка Бористену,
володарко скіфів;
Батько скіфів Папаю і ти, цар царів Колаксаю!
Воскресайте зі мною із наших
прабатьківських міфів,
Воскресайте для світла, як я із пільми
воскресаю.
Не лякайтесь цих сірих, цих задумливих
юних очей.
Чую, степ наш під зорями половіє і дихає.
Дай припасти до тебе, дай тобі поклонитись
чолом і плечем,
Земле рідна, оплачена потом і кровію, - Скіфіє!

ОРДЖОНІКІДЗЕВСЬКІ КАР'ЄРИ (Ліричний відступ)

Цвіла кембрійська глина синьоперо.
Епохам сповідалася руда.
Вона прийшла, сподівана, як ера,
І, наче вічна пісня, молода.

Ми у човні пливли по скіфських Геррах.
Проміnilась під веслами вода.

І життєлюб Григорій Серєда
Садив сади на глині по кар'єрах.

З могил нам посміхалися світи.
Було так любо вкупі нам пливти,
Минаючи заплави і озера.

Мостами обіймалися береги.
Народи мир на світі берегли.
І райдуга виходила з кар'єру.

XVII

ЗОЛОТА СИМФОНІЯ

ПЕКТОРАЛІ

1

Грім стихав за далиною,
Зашерхав на глині.
Окрай балки Хоминої
Паслись коні гливі.

Де не візьмуться грифони!
Впали, ніби кара!
Та й накиннулись на коней -
Що не кінь, то й пара.

Б'ють крильми - жалю немає! -
Ще й ревуть жахливо.
Що один хребет ламає,
Другий б'є в загривок.

Згасло сонце. Морок ночі
Все навкруг поглинув.
Наче сливи, кінські очі
Падали у глину.

А за північ над степами
Зайнялося світло:
У яру між черепами
Папороть завітла.

2

Світе мій щирий, який ти чистий!
Світе прозорий, який ти гожий!
Хочеться ноги в росу вмочити

І цілувати ув очі рожі.

Світе мій дивний, світе казковий! -
Від повноти аж вгинається обрїй.

Чи, може, кінь загубив підкову,
Чи світить місяць к годині добрій.

Буйно огудина переплелася.
Квіти медами течуть із огудини.
Світе, оспіваний перепелами,
Жайвором, горлицями, сорокопудами, -

Сяй і слався, наш добрий світе,
Небо своє прихили над нами!
Ми твої паростки, ми твої діти, -
Будьмо ж не пасинками, а синами!

3

Облишмо чвари: настає наш час.
Закличмо тільки Гестію у свідки.
Сьогодні найсміливіший із нас
Піде шукати папороті квітку.

Хай це вбрання із білого руна
Йому в дорозі буде як молитва.
В грифонах даль, і виє звірина,
А треба йти, бо світу треба світла.
Ревтимо вїй, манитиме мана,
Ще й рідний брат гостритиме сокиру.
Постануть стіни і рови без дна, -
Та треба йти, бо людям треба миру.

І раптом він до квітки не дійде,
Знеможе, схибить, звабиться, жахнеться, -
Шекспір своїх сонетів не складе,
Й Гагарін із орбіти не всміхнеться.

Готуйте ж сир, іпаку і кумис!
Готуйте душі про добу новітню!
Нехай легким обранцю буде спис,
Він все пройде і принесе ту квітку.

І зійде сонце! І відступить ніч.
І дощ напоїть землю неполиту.
І птиці розлетяться вусебіч,

Любов і мир повідуючи світу.

ЕПІЛОГ

Пройшли шляхами ураганними,
Звели із попелу життя.
А степ все світиться курганами
Й не дозволяє забуття.

І в незатишному сім світі
Тим на землі щасливий я,
Що в золотому верховітті
Зоря лишилася й моя.

Люблю тебе, гіркий мій степе,
Солончаки та полини!
Як раптом зможу жить без тебе,
Мене навіки проклени.

Понад громами і органами
Новий заходить буревій.
А ти зориш мені курганами,
Як тиха ласка із-під вій.

1969-1989

а

Джерело: Мозолевський Б.М. Дорогою стріли: Поезії. - К. : Рад. письменник, 1991. - С. 159

а

Переведення в електронний вигляд: Волкова К.Ф.

На нашому сайті Ви можете дізнатися більше про Мозолевського Бориса Миколайовича :

- [Мозолевський Борис Миколайович \(1936-1993 рр.\)](#)
- [4 лютого - День народження Бориса Мозолевського](#)

На нашому сайті Ви можете дізнатися більше про скіфів:

- [Давня історія](#)

а а [У разі використання матеріалів цього сайту активне посилання на сайт обов'язкове](#)